

ingediend op **953** (2021-2022) – Nr. 2
30 november 2021 (2021-2022)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Cathy Coudyser en Katia Segers

over het ontwerp van decreet

houdende de ondersteuning
van cultureelerfgoedwerking

Documenten in het dossier:
953 (2021-2022) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

verzendcode: CUL

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Elisabeth Meuleman.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele, Manuela Van Werde;

Filip Brusselmans, Johan Deckmyn, Klaas Sloomans;

Karin Brouwers, Orry Van de Wauwer;

Steven Coenegrachts, Stephanie D'Hose;

Elisabeth Meuleman, Jeremie Vaneeckhout;

Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Philippe Muyters, Kris Van Dijck, Karl Vanlouwe;

Immanuel De Reuse, Jan Laeremans, Ilse Malfroot;

Maike De Rudder, Tinne Rombouts;

Els Ampe, Bart Tommelein;

Björn Rzoska, Tine Van den Brande;

Katia Segers.

Toegevoegde leden:

Tom De Meester.

INHOUD

I.	Toelichting	4
1.	SARC	4
2.	OCE	5
3.	FARO.....	7
4.	VVBAD	9
II.	Bespreking.....	10
1.	Vragen en opmerkingen uit de commissie	10
1.1.	Karin Brouwers	10
1.2.	Katia Segers.....	11
1.3.	Björn Rzoska	11
1.4.	Cathy Coudyser	12
1.5.	Stephanie D'Hose.....	12
2.	Antwoordenronde	13
2.1.	SARC	13
2.2.	OCE.....	13
2.3.	FARO	14
2.4.	VVBAD	15
	Gebruikte afkortingen	16

Bijlagen: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op donderdag 28 oktober 2021 hield de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting over het ontwerp van decreet houdende de ondersteuning van cultureelerfgoedwerking.

De presentaties bij de toelichtingen zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit commissieverslag op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als hybride vergadering georganiseerd.)

I. Toelichting

1. SARC

Sigrid Bosmans, ondervoorzitter van de Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC, blikt eerst terug op de voorgeschiedenis van het ontwerp van decreet. Op 6 mei 2021 heeft de commissie een hoorzitting gehouden over de strategische visienota Cultureel Erfgoed (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 714/2). Op 14 mei 2021 heeft de SARC zijn advies bij de visienota afgeleverd. In de hoorzitting heeft Sigrid Bosmans haar appreciatie uitgesproken over bepaalde elementen uit de visienota, die inging op de verzamelde inzichten uit het participatieproces.

Sigrid Bosmans benadrukt de zeer participatieve ontstaansgeschiedenis van de visienota. Ze waardeert de visievorming op lange termijn, gekoppeld aan decretale rust. De sector snakt naar continuïteit. De nota haakt ook in op de effectieve werking en de ambities van de Vlaamse cultureelerfgoedsector. Maar er is nog vraag naar verheldering en concretisering. Er is aandacht voor de sectorspecifieke invulling en eigenheid van de deelsectoren en voor de fijnmazigheid van dat werkveld. Iedereen was ook verheugd bij de aankondiging van financiële versterking. Zowel nieuwe initiatieven als een voortgezette inhaalbeweging zijn van groot belang.

In zijn advies van 14 mei 2021 heeft de SARC gevraagd om de toegang tot en de mogelijkheden in het decreet te verbeteren, bijvoorbeeld voor regionaal ingedeelde organisaties, die nu bovenlokaal behandeld worden. De SARC vraagt om het tijdschriftenbeleid te integreren in het decreet. Hij beveelt aan om wetenschappelijke instellingen en stadsarchieven de kans te geven om steun te vragen voor erfgoedwerking in zijn ruimere context. Hij vraagt ook hier om planlastvermindering.

De SARC kreeg op 27 mei een adviesvraag over een mogelijke optimalisatie van het ontwerp van decreet. Het kabinet en departement hebben daarover op 2 juni 2021 een toelichting gebracht. Op 15 juni heeft de SARC dit advies ingediend. Het verwijst in grote mate naar het vermelde advies bij de strategische visienota, voor wat betreft de principes en de doelstellingen. De SARC is blij dat hij zo vroeg bij de totstandkoming betrokken is.

De SARC heeft geadviseerd om voor de eigen instellingen van de Vlaamse overheid heldere procedures uit te werken, op basis van het principe van gelijkheid. De spelregels moeten dezelfde zijn voor iedereen, net als de deontologie en de voorwaarden. Ze moeten ten dienste staan van het veld, waarvan de rol helder omschreven moet worden.

Daarop kwam de reactie dat er ook moest rekening gehouden worden met de grootte van de instellingen. Dat leidde al tot een extra bepaling in artikel 30, waardoor nadere regels kunnen bepaald worden in overeenstemming met de rest van de sector. Die regels komen dan in de uitvoeringsbesluiten, die nog moeten worden opgesteld.

Wat betreft de aanduiding van de cultureelerfgoedinstellingen pleit het advies voor voldoende transparantie in de selectie. Sigrid Bosmans vraagt zich af hoe dit zal verlopen en wat de timing is.

Voorts pleit het advies voor consequent gebruikte en eenduidige terminologie voor de regionale en bovenlokale niveaus. Het wijst op het belang van de lopende regiovorming en de noodzaak aan voldoende flexibiliteit in de toepassing voor de regionale dienstverlenende rollen. Daarop is de terminologie inderdaad aangepast. Aan artikel 94 van het ontwerp van decreet is een extra lid toegevoegd, dat een regionale indeling op basis van het Cultureelerfgoeddecreet van 2017 gelijkstelt met een bovenlokale indeling op basis van het ontwerp van decreet. Maar naar het oordeel van de SARC is daarmee de gewenste helderheid nog niet helemaal bereikt.

De SARC dringt ook aan op een verlenging van de projectsubsidies. Dat is eigenlijk een soort planlastvermindering, bijvoorbeeld de mogelijkheid om met een eenmalige aanvraag subsidies aan te vragen voor meerjarige projecten in meerdere fases. In andere decreten, zoals het Kunstendecreet en het decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking, is dit al mogelijk. Begrotingstechnisch zou het mogelijk zijn, maar dan met het voorbehoud van de jaarlijkse goedkeuring van de begroting.

Het nieuwe advies stapt af van de vraag naar een geïntegreerd tijdschriftenbeleid, aangezien dit de mogelijkheid wegneemt om een hybride werking uit te bouwen. Het ontwerp van decreet maakt een unieke ingang voor de aanvraag van tijdschriftsubsidies. Sigrid Bosmans is wel blij met een dergelijke mogelijkheid, maar die enige ingang bemoeilijkt de hybride werking.

Wat betreft een landelijke of regionale indeling, vraagt de SARC een duidelijkere omschrijving van de erkenning voor een bepaald niveau, en van de sanctionering. Ook op dat vlak is het ontwerp van decreet niet helder en wordt het wachten op de uitvoeringsbesluiten.

Voor het afsprakenkader 'onderzoek' vraagt het advies transparantie en overleg met de sector over de onderzoekslijnen en de te verzamelen data. Daarover is overleg met het veld gewenst.

Sigrid Bosmans besluit dat er nog veel overblijft om te regelen met uitvoeringsbesluiten. Ook over die uitvoeringsbesluiten wil de SARC een advies uitbrengen, naar verwachting in het eerste kwartaal van 2022. De adviesraad vreest evenwel dat hij daartoe onvoldoende tijd zal krijgen. Hij hoopt de concretisering samen met het beleid te kunnen uitwerken. Ten slotte hoopt de SARC dat de uitvoeringsbesluiten eveneens gevolg zullen geven aan de ervaringen van de sector met de coronamaatregelen en de relance.

2. OCE

Nele Provoost, coördinator van BIE Midwest, spreekt namens Overleg Cultureel Erfgoed. OCE is al meer dan tien jaar de belangenbehartiger van het cultureel erfgoed, wat geen al te evidente opdracht is. De sector bestaat immers uit heel veel verschillende soorten organisaties en werkvormen en is heel divers in omvang en in betrokkenheid van bestuursniveaus en belangen. De medewerkers van OCE behartigen die taak bovenop niet te onderschatten opdrachten in hun eigen organisaties. Er is een historische onderfinanciering. Niettemin is het engagement in de sector groot.

OCE ziet veel positiefs in het voorliggende ontwerp van decreet. De sector is er erg tevreden over. Het ontwerp van decreet erkent het belang van de continuïteit en de nood aan decretale rust, zoals de sector heeft gevraagd. In die zin is het een

optimalisatieoefening. OCE is blij dat die oefening grondig is gebeurd, met veel overleg, en hoopt hetzelfde met betrekking tot de uitvoeringsbesluiten.

De spreker noemt ook de planlastvermindering positief, bijvoorbeeld dat de indeling van de collectiebeherende organisaties niet langer telkens opnieuw moet worden bevestigd.

OCE is voorts zeer te spreken over de nieuwe mogelijkheden die het ontwerp van decreet aanbiedt. Erfgoed is een zaak van de hele maatschappij. Erg veel organisaties komen ermee in aanraking. Nu kunnen ook zij voor het erfgoedonderdeel van hun werking subsidies aanvragen.

Daaruit volgt voor OCE het eerste aandachtspunt. De nieuwe mogelijkheden en de grote ambities vergen extra middelen. Hierbij maakt OCE een onderscheid tussen een historische inhaalbeweging, die zeker nog niet is afgerond, en alle nieuwe instrumenten. OCE vraagt met aandring dat de bestaande middelen niet versnipperd worden.

Een tweede aandachtspunt gaat over de terminologie. Het woord 'regionaal' is vervangen door 'bovenlokaal'. Nele Provoost vindt het verdedigbaar dat men de terminologie van de verschillende cultuuredecreten op elkaar afstemt. Maar OCE wil toch duidelijkheid over die termen en heldere definities. 'Bovenlokaal' is minstens even vaag als 'regionaal'. Overigens gaat het om een erg laattijdige terminologie-aanpassing, die niet echt op vraag van of in overleg met de sector is doorgevoerd.

De blijvende inzet op diversiteit wordt wel gedragen door de sector, vervolgt Nele Provoost. OCE is heel blij met de opname van culturele en maatschappelijke diversiteit in de criteria voor de werkingssubsidies. Een zo breed mogelijk begrip van erfgoed is wenselijk. De komende generaties zijn per definitie cultureel divers. Zoveel mogelijk mensen moeten het gevoel hebben dat ook hun erfgoed erkend wordt.

Ook juicht de sector de focus op duurzaamheid toe. Erfgoed vereist een langetermijnaanpak. OCE vindt het positief dat duurzaamheid breed wordt ingevuld. Er is niet enkel het ecologische aspect, maar ook de blijvende toegang tot cultureel erfgoed. Ook in hun organisatieontwikkeling en omgang met menselijk kapitaal moeten organisaties duurzaam te werk kunnen gaan. Dat impliceert een eerlijke verloning en een investering in mensen en hun kennis. Hetzelfde geldt voor de beschikbaarheid van degelijke infrastructuur voor de vele collectiebeherende organisaties.

Digitaal beleid is een ander belangrijk subsidie criterium. Ook dat vereist voldoende middelen en een doordachte aanpak. In de sector zijn de verschillen in digitale maturiteit heel groot. Het Vlaamse beleid moet daarmee rekening houden.

Een laatste aandachtspunt van OCE zijn de uitvoeringsbesluiten. Het ontwerp van decreet is vrij open. OCE vraagt een heldere concretisering in overleg met de sector. De sector heeft net twee heel specifieke jaren achter de rug. Functies als presenteren en toeleiden hebben in de voorbije jaren een heel andere betekenis gekregen. De criteria, zoals bezoekerscijfers, moeten rekening houden met die hedendaagse realiteit. OCE dringt erop aan om tijdig de spelregels te krijgen.

De spreker geeft een overzicht van de wijzigingen die het ontwerp van decreet met zich meebrengt. Ze is tevreden met de aparte ondersteuningsmethodiek voor de eigen instellingen van de Vlaamse overheid. Maar daarbij mag de band met de sector niet uit het oog verloren worden. Ook voor de eigen instellingen moeten de criteria gelden zoals voor de rest van de sector. Dat moet goed in de uitvoeringsbesluiten komen. Bovendien moeten die eigen instellingen ook wel een langetermijnperspectief krijgen, opdat ze hun rol kwaliteitsvol kunnen waarmaken. Ze moeten een voorbeeldrol kunnen spelen. OCE vraagt hierbij een duidelijk

onderscheid tussen de instellingen. De eigen instellingen zijn anders dan de erfgoedinstellingen, die al in het huidige decreet zitten. Voor OCE is het niet duidelijk wanneer de aanduiding van cultureelerfgoedinstellingen zal gebeuren buiten de structurele ronde. Ook hier pleit de spreker voor een duidelijke procedure en voor transparantie, zeker in de uitvoeringsbesluiten.

Een nieuwe mogelijkheid is de aanvullende werkingssubsidie. Heel wat organisaties zonder erfgoed als kerntaak laten zich toch met cultureel erfgoed in. De sector is tevreden met de schrapping van een aparte cultureelerfgoedwerking als aparte vereiste, artikel 48 van het huidige decreet. Maar dan moet hiervoor ook in voldoende financiering worden voorzien. Het kan niet de bedoeling zijn dat de andere organisaties hun ambities zouden moeten verminderen. In de uitvoeringsbesluiten zouden die aanvullende werkingssubsidies in verhouding moeten staan met de ambities van de organisaties voor cultureel erfgoed.

OCE vindt het positief dat de tijdschriften weer zijn meegenomen in het ontwerp van decreet. Voor de belangenbehartiger is het wel verrassend dat een decreet dat zich op zowel het landelijke als het bovenlokale niveau richt, voor de tijdschriften tot het landelijke niveau beperkt zou blijven. Voor de bovenlokale tijdschriften lijkt er geen echte oplossing te komen. Die lijken er tussenuit te vallen. Vroeger werden ze gesubsidieerd door de provincies. Nu worden ze niet uitdrukkelijk vermeld.

Nele Provoost acht het steunpunt belangrijk voor de sector. Ze vindt het positief dat de beleidsperiode van het steunpunt een jaar vroeger start. Zo zal het de sector op een betere manier kunnen ondersteunen en zal het proactief kunnen optreden.

In het oude decreet zaten al projectsubsidies. Nieuw is dat er ook subsidieaanvragen mogelijk zullen worden voor bovenlokale projecten voor cultureel erfgoed. Er is wel degelijk nood aan erfgoedspecifieke projectsubsidies. Die kunnen niet terecht in het Bovenlokaal Cultuurdecreet, omdat dit transversaal is. Ook hiervoor moeten de uitvoeringsbesluiten tijdig klaar zijn en moeten de procedures en criteria heel helder zijn. Voor dergelijke projecten zal men allicht al in het najaar van 2022 aanvragen moeten indienen. OCE betreurt in dit verband de blijvend hoge planlasten voor langlopende projecten.

OCE vindt het heel positief dat de subsidieplafonds verdwijnen voor de bovenlokaal ingedeelde cultureelerfgoedorganisaties. Dat kan een hefboom zijn voor die organisaties om door te groeien. Deze maatregel houdt ook rekening met de specifieke subsidiecontext. Toen Vlaanderen in het verleden de enige subsidieverlener was, waren die subsidies veelal te beperkt. Ook hiervoor moet er voldoende financiering komen.

Tot slot somt Nele Provoost op wat ze graag onthouden wil zien. Ten eerste is OCE tevreden. Het ontwerp van decreet heeft brede steun. Maar alles zal staan of vallen met de financiering. Daarin moet een onderscheid worden gemaakt tussen het nieuwe beleid en de historische achterstand, die er nog altijd is. De nodige en tijdige zorg wordt gevraagd voor de uitvoeringsbesluiten, en daarover zou overleg met de sector moeten gevoerd worden. Goed bestuur veronderstelt transparantie en een haalbare timing, besluit de spreker.

3. FARO

Olga Van Oost is algemeen directeur van FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed. De algemeen directeur is heel blij met de keuze voor continuïteit in plaats van een grote ommezwaai, in het voorliggende ontwerp van decreet. Het decreet van 2017 biedt een goed kader, ook voor FARO. De sector is geconsulteerd door het departement. Er werd goed geluisterd en helder gecommuniceerd.

De spreker geeft enkele voorbeelden van de positieve inhoud van het ontwerp van decreet. De landelijke en bovenlokale indeling hoeft niet meer om de vijf jaar te worden herbevestigd. Dat vermindert de planlasten. De keuze voor de onbepaalde duur illustreert het vertrouwen in de excellente werking van de cultureelerfgoedorganisaties. Even positief vindt de spreker de afschaffing van de subsidieplafonds voor de bovenlokaal ingedeelde musea en archieven. Ondanks hun kleinere schaal hebben vele dergelijke organisaties in het verleden aangetoond op een hoog niveau te presteren. Mooi vindt Olga Van Oost de opening voor erfgoedwerking binnen organisaties waar erfgoed niet de kernwerking is, zoals erkende stadsarchieven en universiteitsbibliotheken. Ook de opening voor het academische erfgoed vindt ze terecht en waardevol.

De spreker vindt het ook sterk dat er gehoor wordt gegeven aan de vraag naar projectsubsidies voor bovenlokale erfgoedprojecten. Daar was nood aan, aangezien die projecten niet bij het decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking terechtkonden. Tot tevredenheid van FARO laat het ontwerp van decreet toe dat het steunpunt een jaar voor de structurele ronde kan indienen. Dankzij die afwijkende beleidsperiode kan FARO vroeger starten met zijn eigen aanvraag en kan het de sector beter steunen met zijn aanvragen.

Hoewel dus veelbelovend, brengt het ontwerp van decreet ook enige bezorgdheid teweeg, met name wat de financiering, de beoordeling en de toepassing van 'bovenlokaal' betreft. Op financieringsvlak creëert het ontwerp van decreet vele nieuwe mogelijkheden voor de cultureelerfgoedorganisaties en de sector, maar zullen die voldoende gefinancierd kunnen worden? De minister-president verklaarde in de commissie dat hij vasthoudt aan de beloofde inhaalbeweging. Dat is geruststellend. Maar hoe zal die inhaalbeweging er concreet uitzien? Olga Van Oost vindt het evident dat de hele cultureelerfgoedsector ervan zal kunnen genieten. De belofte van de minister-president en het ontwerp van decreet scheppen hoge verwachtingen. De nieuwe werkingen horen kansen en middelen te krijgen. Maar de bestaande werkingen moeten ook worden beloond voor het sterke werk dat ze al jaren verrichten. De spreker hoopt ten eerste dat er bij het begin van de nieuwe legislatuur niet opnieuw besparingen zullen volgen.

De tweede bezorgdheid van FARO betreft de beoordelingen. Het ontwerp van decreet wijzigt de procedures en voorwaarden. Olga Van Oost staat achter het streven naar planlastvermindering en helderdere procedures. De beoordeling moet hierop worden afgestemd. Het is echter nog niet duidelijk hoe. Hoe kan er verzekerd worden dat de commissies op een uniforme manier oordelen? De uitvoeringsbesluiten moeten hierin duidelijkheid brengen.

De derde bezorgdheid heeft zoals gezegd met het begrip 'bovenlokaal' te maken. Zowel FARO als de sector waren verrast dat op het laatste moment 'regionaal' overall is vervangen door 'bovenlokaal'. Er zijn toch wezenlijke verschillen tussen beide termen. Voor een lokaal bestuur betekent 'bovenlokaal' een aanvullende werking op het eigen lokale beleid en geen vervangende werking. In het decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking wordt 'bovenlokaal' dan weer gedefinieerd als "minstens de lokale uitstraling en gemeentegrenzen overstijgend zonder een weerslag te hebben op de gehele Vlaamse Gemeenschap". In de praktijk van de bovenlokale cultuurwerking draagt de term ook een transversale dimensie, dus doorgedreven samenwerking met andere sectoren en andere domeinen. In de context van het Cultureelerfgoeddecreet verwijst het vroegere 'regionaal' enkel naar het geografische en niet naar het transversale aspect. Hoewel de minister-president expliciet verklaart dat 'bovenlokaal' in het ontwerp van decreet hetzelfde betekent als het vroegere 'regionaal', is FARO toch bezorgd over mogelijke verwarring.

Tot slot staat de spreker even stil bij het Vlaamse beleid en de rol van het steunpunt. De verwevenheid van erfgoedorganisaties met lokale besturen is typerend

voor de sector, en verschilt grondig van de manier waarop bijvoorbeeld de kunstensector is georganiseerd. Als er een goede verstandhouding is tussen het lokale bestuur en een cultureelerfgoedorganisatie, en als het bestuur wil investeren in de ontwikkeling van die erfgoedorganisatie, is dat een enorme troef.

Maar ook het overkoepelende Vlaamse cultureelerfgoedbeleid verdient blijvende koestering en waardering. Het ontwerp van decreet bevestigt de sleutelrol van het Vlaamse beleid voor het Vlaamse culturele erfgoed in Vlaanderen en Brussel. De Vlaamse drijfveer is altijd het ondersteunen van de professionalisering geweest. De financiële ondersteuning door Vlaanderen is een noodzaak. Behalve het departement spelen verschillende landelijke en bovenlokale dienstenverleners een cruciale rol bij de ondersteuning van de sector. Het is belangrijk hun rol te blijven erkennen en waarderen. FARO speelt daarin een sleutelrol. In de memorie van toelichting staat dat het steunpunt met zijn overkoepelende werking "de belangrijkste dienstverlenende organisatie voor het cultureelerfgoedveld" is, en dat het opereert als draaischijf, makelaar, en de expertisecentrum bij uitstek voor de sector en de overheid. Een recent rapport van professor Filip De Rynck, in het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging, bevestigt die rol.

Olga Van Oost omschrijft de opdracht van FARO als het ondersteunen van erfgoedwerkers met uitgebreide adviesverlening en vorming. Het steunpunt organiseert het overleg tussen erfgoedwerkers, erfgoedorganisaties en diverse maatschappelijke actoren. Voorts verricht het steunpunt onderzoek om de sector en het beleid te kunnen voorlichten. Een goed voorbeeld is de recente studie 'Cultureel erfgoed en corona: een balans', over de impact van de pandemie op de sector. De spreker wijst erop dat de nieuwe structurele ronde de vraag naar ondersteuning weer zal doen toenemen. Het steunpunt is zich terdege aan het voorbereiden om de erfgoedwerkers bij hun aanvragen te ondersteunen.

De ondersteuning die FARO aan de sector biedt, wordt gewaardeerd. De algemeen directeur wijst daarvoor op de positieve getuigenissen in het komende jaarverslag 2020 van FARO. Dankzij het aangepaste decreet zal het steunpunt de sector nog beter kunnen bedienen, besluit Olga Van Oost.

4. VVBAD

Jessica Jacobs, coördinator van de VVBAD, deelt mee dat haar organisatie als beroepsvereniging van informatieprofessionals een brede sector vertegenwoordigt: archieven en documentatiecentra, erfgoedbibliotheken, museumbibliotheken, openbare bibliotheken, hogeschoolbibliotheken en wetenschappelijke bibliotheken en documentatiecentra. De vereniging viert dit jaar trouwens haar honderdjarig bestaan.

De VVBAD juicht de optimalisatie van het Cultureelerfgoeddecreet toe. Zo is het een goede zaak dat de voorwaarde wordt afgeschaft dat er een afzonderlijke cultureelerfgoedwerking moet zijn. Het huidige decreet sluit heel wat archieven en erfgoedbibliotheken van Vlaamse steun uit.

Ook positief vindt de vereniging het verdwijnen van subsidieplafonds voor regionaal ingedeelde collectiebeherende organisaties. Voorts bieden de nieuwe mogelijkheden om subsidies aan te vragen voor bovenlokale projecten perspectieven op een betere regionale werking.

Jessica Jacobs heeft echter ook enkele opmerkingen bij het ontwerp van decreet. Meer organisaties zullen in aanmerking komen voor werkingssubsidies. De spreker vraagt om in de criteria voldoende rekening te houden met de verschillende subsectoren: erfgoedbibliotheken, archieven, musea, lokale en landelijke dienstverleners. Voldoende aandacht voor de eigenheid van de verschillende instellingen zal drempelverlagend werken. Om te vermijden dat de uitbreiding dode letter blijft of

ten koste gaat van de rest van de sector vraagt de VVBAD meer middelen voor de uitvoering van het decreet.

Om in aanmerking te komen voor een werkingssubsidie moeten musea, erfgoedbibliotheken en archieven nog altijd een erkenning hebben. Jessica Jacobs vindt het geen onredelijke voorwaarde om garanties te vragen voor een professionele werking. Maar instellingen zouden moeten ondersteund worden bij het nastreven van een erkenning, bijvoorbeeld met impuls subsidies, regionale en landelijke dienstverleners en steun op maat van het steunpunt.

Voorts vraagt de VVDAB dat de historische financieringsverschillen tussen collectiebeherende organisaties worden weggewerkt. Het subsidiebedrag zou voor elke erfgoedorganisatie aangepast moeten zijn aan haar schaalgrootte, haar reikwijdte en de kwaliteit van haar werking.

De VVDAB-coördinator wijst erop dat er naast de musea nog collectiebeherende organisaties bestaan met een werking op internationaal niveau. Ze vraagt daarom ook aandacht voor archieven en erfgoedinstanties bij de aanduiding van extra cultureelerfgoedinstanties. Jessica Jacobs dringt aan op toegankelijke procedures voor dergelijke instanties, en een transparante aanduiding. Terecht verduidelijkt artikel 89 dat de archivering van cultureel erfgoed in het algemeen belang gebeurt, en dat de betrokken organisaties daarom een beroep kunnen doen op de uitzonderingsmaatregelen voor gegevensverwerking. Zou die mogelijkheid niet uitgebreid kunnen worden voor privaatrechtelijke archieven, vraagt de spreker.

Een leemte in de cultureelerfgoedsector is het ontbreken van gegevens over de publiekrechtelijke archieven: hoeveel cultureel erfgoed is er in deze archieven aanwezig, en welk erfgoed precies? De VVDAB is bereid om bij het verzamelen van die data haar expertise te delen. Overigens vraagt Jessica Jacobs meer manieren om expertise te delen met het hele cultureelerfgoedveld, bijvoorbeeld door bijstand van regionale en landelijke dienstverleners en door het steunpunt de middelen te geven om een brede werking te ontplooiën. Voorts dringt de spreker erop aan om bovenlokale samenwerkingen in het cultureelerfgoedveld te stimuleren.

Als conclusie stelt de VVDAB-coördinator dat de Vlaamse overheid in haar regierol voldoende aandacht moet hebben voor de noden van de niet-museale spelers. Ook bij erfgoedbibliotheken en archieven is er een depotproblematiek. Er is nood aan gedeelde oplossingen voor digitale registratie. De duurzame bewaring en de ontsluiting van documentair erfgoed vergen een specifieke aanpak bij overkoepelende oplossingen, besluit Jessica Jacobs.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen uit de commissie

1.1. Karin Brouwers

Het is *Karin Brouwers* opgevallen dat alle sprekers vrouwen zijn.

Aan Sigrid Bosmans antwoordt het commissielid dat het ook voor het parlement niet gemakkelijk is adviezen te bespreken bij een ontwerp van decreet dat nog niet is vrijgegeven. Toch vindt ze een vroege betrokkenheid van de sector een heel goede zaak. Maar bij de behandeling van het Kunstendecreet heeft ze gemerkt dat de SARC toch nog een tweede advies heeft uitgebracht op het moment dat de eigenlijke tekst van het ontwerp van decreet is gepubliceerd.

Sigrid Bosmans pleit voor voldoende transparantie bij de aanduiding van de cultuureerfgoedinstellingen. Maar het betreffende artikel bevat minder criteria dan recent bij het Kunstendecreet. Hoe zal dat dan verder verlopen? Ook Nele Provoost van OCE kijkt voor de aanduiding van de cultuureerfgoedinstellingen gespannen naar de uitvoeringsbesluiten uit. Karin Brouwers vindt echter dat de criteria duidelijk en volledig in het decreet zelf moeten staan. De Cultuurpactwetgeving legt die verplichting op. Ontbreken er sommige criteria? Zo ja, dan moeten ze nog worden toegevoegd met amendementen.

De spreker heeft opmerkingen gehoord over het gebruik van de termen 'bovenlokaal' en 'regionaal'. Vrezen de aanwezigen op termijn een zekere overheveling naar het decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking? Ook Karin Brouwers zelf koestert enige argwaan over de trend om almaar meer regionale zaken bovenlokaal te noemen.

1.2. Katia Segers

Het stelt *Katia Segers* gerust dat de sprekers gelijkkluidend zijn. Er is algemene tevredenheid over het participatieve traject en over de continuïteit, waarbij de vernieuwing gericht is op de optimalisatie van het decreet en op decretale rust.

Alle sprekers vragen om de sector te betrekken bij het uitwerken van de uitvoeringsbesluiten. Hoe zien ze dat concreet?

Katia Segers steunt de vraag van Sigrid Bosmans om rekening te houden met de gevolgen van de coronacrisis. Heeft de sector suggesties in die zin? Zijn daarvoor amendementen aangewezen? Net als Karin Brouwers pleit Katia Segers om de criteria voor de aanduiding van cultuureerfgoedinstellingen expliciet in het decreet zelf op te nemen. Vooruit wil graag meewerken aan de nodige amendering.

De spreker staat achter de opmerking van Olga Van Oost over de financiering in het licht van een noodzakelijke inhaalbeweging en van de subsidie-uitbreiding met nieuwe initiatieven. De bestaande initiatieven mogen daar niet onder lijden. Het lid zal dat bij de begrotingsbesprekingen in het oog houden.

Hoe de beoordelingen zullen gebeuren, zal afhangen van de uitvoeringsbesluiten.

Katia Segers wil ten slotte wat meer uitleg over de mogelijke concrete weerslag van de vervanging van de term 'regionaal' door 'bovenlokaal'.

1.3. Björn Rzoska

Ook *Björn Rzoska* onthoudt van alle sprekers dat ze veel positiefs terugvinden in het ontwerp van decreet en dat de sector van nabij betrokken is. Veel zal afhangen van de financiële inhaalbeweging. Het lid is benieuwd hoe groot die zal worden. Uit eigen ervaring in het cultuureerfgoedveld weet hij dat dit al jarenlang wordt gevraagd.

Klopt het dat de SARC de vervanging van de term 'regionaal' door 'bovenlokaal' op zich wel genegen is, op voorwaarde dat hij helder omschreven wordt? Heeft hij correct van de andere sprekers begrepen dat zij de term 'regionaal' toch interessanter vinden?

Nele Provoost heeft het over de bovenlokale tijdschriften. Wat zijn de voorwaarden om daarvan successen te maken?

Tot slot polst ook Björn Rzoska welke concretere beoordelingscriteria in het decreet zouden moeten komen.

1.4. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser dankt de sector voor zijn positieve bijdrage aan de totstandkoming van het ontwerp van decreet. Het commissielid hoort dat de sector in het algemeen tevreden is. Voor de geuite bezorgdheden heeft ze begrip. In de uitvoeringsbesluiten zullen bepaalde zaken nog verduidelijkt worden. Ondanks de krappe timing verwacht de spreker dat de sector wel degelijk bij het uitwerken van die uitvoeringsbesluiten zal betrokken worden. Het kabinet en het departement zullen dat zeker niet nalaten.

Ook *Cathy Coudyser* heeft begrip voor de vraag naar een financiële inhaalbeweging. De minister-president heeft zijn bereidheid daartoe onlangs nog herbevestigd. Daarover zijn trouwens afspraken gemaakt bij de regeringsvorming. Voor de concrete verdeling tussen bestaande en nieuwe projecten zal veel afhangen van de structurele ronde en de beoordeling van de dossiers. *Cathy Coudyser* pleit voor een evenwichtige verdeling.

Het lid beaamt dat er geen verwarring mag ontstaan tussen de eigen instellingen die Vlaanderen zelf beheert, en de term 'instellingen van de Vlaamse Gemeenschap'. Voor de buitenwereld is zo iets verwarrend. Heeft de sector een suggestie voor een duidelijkere benaming, die het verschil beter weergeeft?

Jessica Jacobs heeft als enige niet over het participatieve traject gesproken. Waarom? Zijn ook de aanbevelingen van de VVBAD aan het kabinet bezorgd? Waarom is de VVBAD uit OCE gestapt? De organisaties die de VVDAB overkoepelt, maken toch echt deel uit van de cultureelerfgoedsector. Hoe werkt de VVDAB samen met OCE als belangenbehartiger van de sector?

Cathy Coudyser vindt het gedeeltelijk weghalen van de cultureelerfgoedinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap uit de structurele ronde een goede zaak. Maar zijn er zaken die absoluut nog in het ontwerp van decreet moeten komen? Welke criteria moeten zeker nog toegevoegd worden?

1.5. Stephanie D'Hose

Stephanie D'Hose vraagt zich af hoe groot de honger is in de sector. Zullen veel organisaties zich geroepen voelen zich aan te melden?

Het commissielid staat erachter dat de landelijke en regionale indeling van collectiebeherende organisaties een onbepaalde duurtijd meekrijgt. De projectsubsidies worden verbreed. Hoe ervaren de sprekers de ambities om van een regionale naar een landelijke indeling te gaan? Het lid vermoedt dat die vraag veeleer klein is, of toch niet?

De schrapping van artikel 48 uit het huidige decreet zet de deur open voor meer organisaties, zoals beheerders van academisch erfgoed. De sprekers kijken daarvoor belangstellend uit naar de uitvoeringsbesluiten. Wat willen ze daar precies in opgenomen zien?

De financiële inhaalbeweging was al volop aan de gang, merkt *Stephanie D'Hose* op. In de vorige regeerperiode was zijzelf nauw betrokken bij de inhaalbeweging van 9,6 miljoen euro. Ze herinnert dat dit toen is gebeurd op basis van de toename van de vragen uit de sector. Kunnen de sprekers een grootteorde geven van de noden die er nog zijn en van de extra financiering die nog nodig is?

In elk nieuw decreet is er sprake van planlastvermindering. Heeft het ontwerp van decreet er genoeg rekening mee gehouden? Moet dit aspect ook nog aan bod komen in de uitvoeringsbesluiten?

Voorts veronderstelt de spreker dat de aanwezigen op de hoogte zijn van de indenniteitsplannen met betrekking tot de bruiklenen, die ze zelf een heel goede zaak vindt. Het is een heel moeilijk dossier, dat in de vorige legislatuur veel inspanningen heeft geleverd. Stephanie D'Hose vraagt zich wel af of ze de impact ervan misschien zou overschatten. Wat denken de sprekers ervan?

Het lid heeft er begrip voor dat de samenwerking met andere organisaties en de cross-overs niet altijd gemakkelijk is. De voorwaarde van transversaliteit in het decreet maakt de zaak wat moeilijker. Biedt het ontwerp van decreet voldoende ruimte voor creatieve partnerprojecten, synergieën en samenwerking met andere sectoren?

FARO heeft een rapport geschreven in het kader van de taskforce Relance. De bedoeling was een beeld te geven van de impact van de crisis op de sector en een overzicht van tot welke innovaties de crisis heeft geleid. Houdt het ontwerp van decreet er genoeg rekening mee?

2. Antwoordenronde

2.1. SARC

Sigrid Bosmans herhaalt dat de SARC heel tevreden is over de manier waarop de sector vanaf het begin is betrokken bij het ontwerp van decreet, en hoopt hetzelfde voor de uitvoeringsbesluiten. De huidige tijd vraagt daarvoor van iedereen de nodige flexibiliteit. Wat de term 'bovenlokaal' betreft, vraagt SARC helderheid van de begrippen. Iedereen moet ongeveer hetzelfde begrip hebben van de termen. Het is een vraag naar een consequent gebruik van terminologie.

Cathy Coudyser polste naar suggesties om verwarring te vermijden tussen de termen 'cultureelerfgoedinstellingen' en 'instellingen van de Vlaamse overheid', maar *Sigrid Bosmans* weet niet meteen welke namen duidelijker kunnen zijn.

Over de te verwachten honger van de cultureelerfgoedinstellingen kan ze zich niet uitspreken. Het is koffiedik kijken naar de komende aanvragen. Extra financiering zou hoe dan ook een evidentie moeten zijn gezien de nood aan een inhaalbeweging.

De spreker kan moeilijk ramen hoeveel extra aanvragen de afschaffing van artikel 48 zou veroorzaken, maar er zouden al meer middelen nodig zijn zonder die extra vraag.

De uitvoeringsbesluiten zullen ook voor de planlastvermindering erg belangrijk zijn.

Wat de indenniteitsregeling betreft, is iedereen heel blij dat er eindelijk een doorbraak is, bevestigt *Sigrid Bosmans*.

2.2. OCE

Nele Provoost beaamt dat de sector zeer positief staat tegenover de indenniteitsregeling.

OCE herhaalt de vraag naar meer overleg met de sector over de uitvoeringsbesluiten. De sector zit niet te wachten op nog meer criteria maar dringt aan op overleg over de invulling ervan.

Het Cultureelerfgoeddecreet is tot stand gekomen door verschillende aparte decreten te integreren. Er is een gemeenschappelijk begrippenkader uitgewerkt voor heel uiteenlopende werkvormen, wat er een complex decreet van heeft gemaakt. Dezelfde begrippen en procedures spelen in heel andere contexten. De aandacht

voor de context is dan ook heel belangrijk bij het invullen van de criteria. Vandaar de vraag naar overleg.

Wat de terminologie betreft, moeten er vooral heldere definities zijn. Nele Provoost vindt het heel vreemd dat in het ontwerp van decreet plots de term 'bovenlokaal' opduikt, zonder dat hij gedefinieerd wordt. Alvast die definitie zou erin moeten opgenomen worden.

De spreker vindt het niet vreemd dat in de cultureelerfgoedsector verschillende organisaties een ondersteunende rol opnemen. Het komt erop aan dat die allemaal hun eigen rol kunnen blijven spelen.

Stephanie D'Hose had een vraag over de hybride werking. Daarop antwoordt Nele Provoost dat erfgoed aan de hele maatschappij raakt. Een hybride werking in de erfgoedsector is dan ook logisch. Het ontwerp van decreet blijft zoiets mogelijk maken. Maar er zijn ook projecten die alleen cultureel erfgoed betreffen en echt niet horen bij bijvoorbeeld het decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking. Een concreet voorbeeld is een inventarisatieproject van religieus erfgoed in een kerk. Dergelijke initiatieven kunnen niet terecht in de transversaal opgevatte projecten. Vandaar het belang van een goede definitie in het decreet, opdat iedereen die in de context van cultureel erfgoed over 'bovenlokaal' spreekt, weet wat daarmee bedoeld wordt.

OCE wil de vraag naar een betere terminologie voor de te onderscheiden instellingen voorleggen aan de sector. Voor de buitenwereld moet vooral het onderscheid duidelijk zijn. Hoeveel instellingen zich geroepen zullen voelen, zal afhangen van wie gevraagd wordt. Vooral de timing is daarbij belangrijk, maar vooralsnog nog niet duidelijk. Het is ook nog onduidelijk hoeveel instellingen zich geroepen zullen voelen om van het bovenlokale naar het landelijke niveau te gaan. Wel verwacht Nele Provoost dat het wegwerken van de plafonds hefbomen creëert, wat ze een goede zaak vindt. De sector krijgt dan de groeimiddelen waarmee organisaties hun ambities kunnen waarmaken.

Nele Provoost staat erachter dat er een oplossing wordt gezocht voor de bovenlokale tijdschriften. De criteria moeten in overleg met de betrokken spelers bekeken worden. Het zou die organisaties in elk geval de mogelijkheid bieden zich te professionaliseren, en een kans betekenen om hen mee te nemen in de sector. Het decreet richt zich op landelijke en bovenlokale initiatieven, rechtstreeks maar ook onrechtstreeks. Het richt zich op veel meer spelers dan enkel de bovenlokale en landelijke. Voor de bovenlokale tijdschriften kunnen met minimale inspanningen mooie resultaten worden behaald. Ook dat is een kans om ze mee te nemen in de professionalisering van de sector.

2.3. FARO

Olga Van Oost gaat eerst in op de argwaan van Karin Brouwers bij de vervanging van 'regionaal' door 'bovenlokaal', een term die in verschillende decreten een andere betekenis heeft. Die ongerustheid leeft ook wel in de sector. Het beleid moet ter zake helderheid scheppen.

Ook de FARO-directeur herhaalt de vraag om de sector tijdig bij de uitvoeringsbesluiten te betrekken.

Bij de vraag naar andere benamingen voor de types instellingen wijst de spreker erop dat het niet alleen gaat over het KMSKA en het M HKA. Zo is ook het Kasteel van Gaasbeek een 'eigen instelling', hoewel lokaal ingedeeld. Daarover moet verder nagedacht worden. In de sector is er wel degelijk honger naar het label 'cultureelerfgoedinstelling', bevestigt de spreker. Er is nu vooral behoefte aan verheldering, en

aan duidelijkheid over wanneer de aanduiding gebeurt. De procedures in het ontwerp van decreet zijn duidelijk, maar de uitvoeringsbesluiten zijn ter zake van groot belang.

Op de vraag van Stephanie D'Hose daarover antwoordt Olga Van Oost dat de sector wel degelijk transversale werking en hybride projecten kent. Maar tot nu toe hadden bovenlokale instellingen geen toegang tot bepaalde projectsubsidies voor erfgoed. Dat probleem krijgt nu een oplossing. Nu kunnen ook organisaties voor projecten binnen de erfgoedsector zelf subsidies aanvragen. Niet alles is transversaal.

Voor de impact van de coronacrisis en de innovaties die eruit voortvloeien, verwijst Olga Van Oost naar het betreffende FARO-rapport. Eind december 2021 wordt het samen met de rapporten van de andere steunpunten breder bekendgemaakt. Het valt de spreker op dat heel de crisis veel zaken op scherp gesteld heeft. Zijn er innovaties uit voortgekomen? Ja en neen. Veel dingen waren al aan de gang, zeker wat digitalisering betreft. Liberas heeft bijvoorbeeld van het moment gebruikgemaakt om vele verhalen te digitaliseren en te ontsluiten. Andere organisaties hebben er echter minder snel op ingespeeld omdat ze er op voorhand nog niet mee bezig waren. De crisis heeft de bestaande ongelijkheid nog doen toenemen.

Dezelfde vaststelling kan worden gemaakt over publiekswerkingen en vrijwilligerswerk, die in veel gevallen in elkaar gestuikt zijn. Dit vormt een grote uitdaging. Daarom moet de sector blijven inzetten op vernieuwing, zoals digitaal tentoonstellen en digitaal gidsen. In het collectiebeheer is het digitaal koerieren nu echt doorgebroken. Dat was altijd een vrij intensief proces, waarbij een medewerker bij het uitlenen van een werk meeging. Dat proces kan nu veel eenvoudiger digitaal verlopen. Maar ook hierin kunnen bepaalde organisaties mee en andere niet. Ook dat is een uitdaging. Door corona zijn overigens heel wat internationale activiteiten wegvallen, zelfs nu nog. Puur economisch is ook dat een probleem, dat dus moet aangepakt worden.

2.4. VVDAB

Jessica Jacobs vraagt, zoals de andere sprekers, niet om meer criteria maar om betrokkenheid bij de uitvoeringsbesluiten. De VVDAB is wel degelijk betrokken geweest bij het participatieve traject, in het voortraject via OCE en via verschillende instellingen die in de VVDAB vertegenwoordigd zijn.

Waarom is de VVDAB uit OCE gestapt? Doordat de Vlaamse overheid niet langer belangenbehartigers subsidieert, heeft de VVDAB die subsidies verloren. OCE heeft daarentegen nooit subsidies ontvangen. Concreet heeft de VVDAB zich lang ingezet voor de werking van OCE, maar door de weggefallen subsidies heeft ze haar dienstverlening moeten herbekijken. De vereniging heeft dan de keuze gemaakt om zich te focussen op haar deelsectoren, en om hun specifieke noden in kaart te brengen. Maar er is uiteraard nog overleg en afstemming met OCE.

Op de vraag of de VVDAB haar aanbevelingen aan het kabinet heeft bezorgd, antwoordt *Jessica Jacobs* bevestigend. Dat is op verschillende manieren gebeurd.

Elisabeth MEULEMAN,
voorzitter

Cathy COUDYSER
Katia SEGERS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

BIE	Cultuur- en erfgoedplatform
FARO	Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
M HKA	Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen
OCE	Overleg Cultureel Erfgoed vzw
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (= Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media)
VVBAD	Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen